

ИЗВЕШТАЈ О НАУЧНОЈ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног Тасић Петар Љиљана
родитеља и име
Датум и место рођења 9.3.1997. Ниш

Основне студије

Универзитет Универзитет у Крагујевцу
Факултет Филолошко-уметнички факултет
Студијски програм Немачки језик и књижевност
Звање Дипломирани филолог - германиста
Година уписа 2016.
Година завршетка 2020.
Просечна оцена 9,44

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет Универзитет у Крагујевцу
Факултет Филолошко-уметнички факултет
Студијски програм Немачки језик и књижевност
Звање Мастер филолог - германиста
Година уписа 2020.
Година завршетка 2021.
Просечна оцена 9,86
Научна област Филолошке науке
Наслов завршног рада Анализа грешака у програму за превођење Google Translate за језички пар српско-немачки на примеру новинских чланака

Докторске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
Факултет Филозофски факултет
Студијски програм Стране филологије
Година уписа 2021.
Остварен број ЕСПБ бодова 68
Просечна оцена 9,63

ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	Тасић, Љ. (2023). Анализа превода идиома у програму за машинско превођење Google Translate M52 на примеру романа „Читав живот“ и „Трафикант“ за језички пар немачко-српски. <i>Живи језици: часопис за стране језике и књижевности</i> , 41(2), 153–171. Рад се бави анализом превода идиома са немачког на српски језик у програму за машинско превођење Google Translate на корпусу кога чине романи „Читав живот“ и „Трафикант“. Утврђено је да Google Translate боље препознаје потпуне и семи-непрозирне идиоме од семи-	

транспарентних идиома, као и да је најзаступљенија грешка дословни превод идиома. Додатна анализа прецизних превода показала је да Google Translate у преводу идиома користи превод идиомом сличног значења и сличне или различите форме и парафразу.

Рад припада научној области докторске дисертације

ДА

НЕ

ДЕЛИМИЧНО

Тасић, Љ. (2022). Анализа граматичких грешака у програму за превођење Google Translate за језички пар српско-немачки на примеру новинских чланака. У М. Ковачевић; Ј. Петковић (ур.). Зборник радова са XIII научног скупа младих филолога Србије, *Савремена проучавања језика и књижевности*, I (стр. 355–365). Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.

- 2 Предмет истраживања је анализа граматичких грешака у програму за превођење Google Translate за језички пар српско-немачки на корпусу новинских чланака из дневног листа „Данас”. Резултати показују да су граматичке грешке друге по заступљености, као и да је највећи број грешака настао приликом превода персирања и слагања рода. M45

Рад припада научној области докторске дисертације

ДА

НЕ

ДЕЛИМИЧНО

Тасић, Љ. (2023). Анализа семантичких грешака у програму за превођење Google Translate за језички пар српско-немачки на примеру новинских чланака. У О. Марковић & Т. Костић Пахноглу (ур.). Зборник са научног скупа „Савремена филолошка проучавања младих истраживача I ”*Савремена филолошка истраживања младих истраживача I* (стр. 473–483). Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу.

- 3 Рад се бави анализом семантичких грешака у програму за превођење Google Translate за језички пар српско-немачки на корпусу новинских чланака из дневног листа „Данас”. Резултати показују да су семантичке грешке најзаступљенији тип грешака, а унутар семантичког нивоа истичу се погрешан избор, погрешан смисао и у мањој мери грешке идиома, док грешке колокација у корпусу нису пронађене. Даљом анализом утврђено је да хомоними и сличне речи представљају карактеристична места на којима су локализоване грешке у корпусу. M63

Рад припада научној области докторске дисертације

ДА

НЕ

ДЕЛИМИЧНО

- 4 *Кратак опис садржине (до 100 речи)*

Рад припада научној области докторске дисертације

ДА

НЕ

ДЕЛИМИЧНО

- 5 *Кратак опис садржине (до 100 речи)*

Рад припада научној области докторске дисертације

ДА

НЕ

ДЕЛИМИЧНО

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 5 радова, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА КАНДИДАТА ЗА ПОДНОШЕЊЕ ЗАХТЕВА ЗА ОДОБРАВАЊЕ ТЕМЕ

Кандидат испуњава услове предвиђене Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета да поднесе захтев за одобравање теме докторске дисертације ДА НЕ

Кандидаткиња Љиљана Тасић, мастер филолог-германиста, испуњава све услове предвиђене одговарајућим законским и подзаконским актима, што укључује Закон о високом образовању, Статут Универзитета у Нишу, Статут Филозофског факултета у Нишу, Правилник о поступку припреме и условима за одбрану докторске дисертације Универзитета у Нишу и Правилник о докторским студијама Филозофског факултета у Нишу. Кандидаткиња је испунила све обавезе предвиђене студијским програмом докторских академских студија страних филологија на Филозофском факултету у Нишу: уписала другу годину докторских академских студија и положила предмет под називом Израда нацрта докторске дисертације I, па је тиме стекла право да поднесе захтев за одобравање пријаве теме докторске дисертације. Кандидаткиња је приложила и биографске податке, списак објављених радова и саме радове, име предложеног ментора и изјаву предложеног ментора о прихватању менторства, као и детаљан предлог и образложење теме и истраживања које планира да изведе у оквиру рада на докторској дисертацији. Након увида у наведену документацију Комисија је закључила да је кандидаткиња испунила све услове за подношење захтева за одобравање теме.

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА МЕНТОРА

Име и презиме, звање **Марина Ђукић Мирзајанц, доцент**
 Ужа научна област за коју је изабран у звање **Немачки језик**
 Датум избора **01.03.2018.**
 Установа у којој је запослен **Филозофски факултет, Универзитет у Нишу**
 Е-пошта **marina.djukic.mirzayantz@filfak.ni.ac.rs**

Најзначајнији радови ментора из научне области којој припада тема докторске дисертације

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	Mirzayantz Đukić, M., Momčilović, N. (2023). Motivation for enrolment and the students' attitudes at the Faculty of Philosophy in Niš regarding the German language and literature study programme. <i>Philologia Mediana</i> , 15 (15), 491–503.	M51
2	Đukić Mirzayantz, M. (2019). The Effectiveness of Learning German on Moodle. <i>Inovacije u nastavi</i> , 32(3), 130–150.	M24
3	Ђукић Mirzayantz, M. (2019). Учење страног језика на даљину: креирање и имплементација. <i>Наслеђе</i> , XVI (42), 327–340.	M24
4	Mirzayantz Ђукић, М. (2018). Особености комуникације посредоване рачунаром у настави страног језика. <i>Philologia Mediana</i> , 10 (10), 643–655.	M51
5	Ђукић Mirzayantz, М. (2016). Неки теоријски приступи у настави страних језика подржаној рачунаром. <i>Живи језици: часопис за стране језике и књижевност</i> , 36(1), 237–256.	M53

Менторства у последње три године

Р. бр.	Име и презиме докторанда, тема докторске дисертације, факултет/универзитет	Датум именов.	Датум одбране
1.	/		

Ментор испуњава услове предвиђене Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом **ДА** **НЕ** Факултета

Након увида у референце предложене менторке, Комисија је закључила да доц. др Марина Ђукић Мирзајанц испуњава све услове које за менторство прописују Закон о високом образовању, Статут Универзитета, Статут Филозофског факултета и члан 13 Правилника о поступку припреме и условима за одбрану докторске дисертације Универзитета у Нишу.

У последњих десет година доц. др Марина Ђукић Мирзајанц има објављених тринаест радова из области којој припада предложена теза, од тога два рада категорије М24, четири рада категорије М51, три рада категорије М52, три рада категорије М53 и један рад категорије М33. Такође, Комисија констатује да тема докторске дисертације кандидаткиње припада ужој научној области и налази се у пољу интересовања предложене менторке.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ТЕМЕ

Предлог наслова теме **Колаборативно писање у настави немачког језика**
 Научно поље **Друштвено-хуманистичке науке**
 Научна област **Филолошке науке**
 Ужа научна област **Немачки језик**
 Научна дисциплина **Методика наставе немачког језика**

1. Предмет научног истраживања (до 800 речи)

Предложена дисертација испитиваће ефикасност примене колаборативног писаног изражавања у настави немачког језика у дигиталном окружењу, односно уз примену алата за колаборативно писање (као што су *Google Docs*, *Padlet*, *Etherpad*). Колаборативно писање (нем. kollaboratives Schreiben; енгл. collaborative writing) односи се на активности писања приликом којих ученици састављају текст у пару или у малим групама (Becker-Mrotzek

& Böttcher, 2015; Storch, 2013). У литератури се, поред термина *колаборативно писање*, јавља и термин *кооперативно писање* (нем. *kooperatives Schreiben*; енгл. *cooperative writing*) (Pelchat, 2022; Katanneck, 2022). Вирфел (2008) наводи да се оба термина користе да изразе активности заједничког писања текста, али и да између њих могу постојати разлике. Шторх (2013) разграничава колаборативно од кооперативног писања, наводећи да код кооперативног писања постоји подела рада током процеса писања текста. Са друге стране, код колаборативног писања ученици подједнако учествују у свим фазама писања (планирање, формулисање и ревидирање), као и у доношењу одлука. Такође, у фокусу колаборативног писања налази се сам процес заједничког писања, а не текст као крајњи продукт. Према Вирфелу (2008), учење код кооперативног писања остаје индивидуални чин, док се код колаборативног писања учење сагледава као ко-конструкција знања између ученика. У овом истраживању користиће се термин колаборативно писање у значењу које поменути аутори наводе.

Колаборативно писање биће у дисертацији разматрано кроз различите теоријске парадигме које указују на значај примене ове форме писања у настави страног језика. Од когнитивних теорија издвајају се интеракциона хипотеза и хипотеза разумљиве продукције. Заступници интеракционе хипотезе (нем. *Interaktions-Hypothese*; енгл. *interaction hypothesis*) указују на значај двосмерне комуникације приликом које долази до обраде инпута, односно до преговарања о значењу. Преговарање о значењу јавља се када ученици покушавају да надоместе потешкоће у разумевању непознатих елемената у поруци и тада користе различите поступке, попут распитивања о недостајућим информацијама, парафразирање, исправке, прецизирање и сл. (Дурбаба, 2011). Двосмерна комуникација може се одвијати између наставника и ученика или између самих ученика. Током активности колаборативног писања у настави страног језика долази до интеракције између ученика, подстиче се размена идеја и преговарање о значењу. Хипотеза разумљиве продукције (аутпута) (нем. *Output-Hypothese*; енгл. *output hypothesis*) наглашава да је за учење језика важна продукција говорног и писаног језика (Swain, 2005; Дурбаба, 2011), чиме се такође истиче значај колаборативног писаног изражавања, приликом кога ученици продукују писани текст. Такође, социокултурна теорија Лава Виготског истиче да је вербална интеракција од пресудног значаја за когнитивни развој. Према Виготској теорији зоне наредног развоја (енгл. *zone of Proximal Development*), постоји разлика између задатака везаних за учење које дете самостално може да уради и задатака из више фазе развоја за које му је неопходна помоћ способнијих особа. Оваква помоћ коју искуснија особа пружа означава се термином *потпомогнуто учење* или *грађевинска скела* (енгл. *scaffolding*) (Дурбаба, 2011). Приликом учења језика, такву врсту помоћи ученику може обезбедити и интеракција која постоји између самих ученика, која се може одвијати током процеса колаборативног писања (Storch, 2013).

Претходна истраживања (Katanneck, 2022; Shehadeh, 2011; Lin & Maarof, 2013; Dobao & Blum, 2013) углавном потврђују претходна теоријска разматрања. Ова истраживања показују да примена ове форме писања углавном доприноси развоју вештине писања, као и да су ставови ученика о њеној примени позитивни. Међутим, иако све више истраживања указује на предности употребе колаборативног писања, оно се ретко примењује у настави страних језика (Storch, 2013). Као могуће разлоге, Шторх наводи устаљено гледиште на писање као на индивидуалну активност, као и недовољну упознатост наставника са самим појмом и предностима колаборативног писања. Поред испитивања ефикасности примене ове форме писања у настави немачког језика, испитивање ставова наставника представљаће још један важан аспект ове дисертације. Тиме ће ово истраживање омогућити да се креира слика о тренутној заступљености колаборативног писања у настави немачког језика, као и о ставовима наставника у основним и средњим школама о његовој примени.

Са друге стране, развој интернета и веб апликација током последњих година омогућили су колаборативно писање у дигиталном окружењу. Ученицима и наставницима тренутно је на интернету доступан велики број различитих алата који омогућавају колаборативни рад, попут алата *Google Docs*, *Etherpad*, *Padlet* и сл. Самим тим, намеће се велики број питања о ефикасности и могућностима примене ове технологије у настави страног језика на педагошки смислен начин. Стога ће ова дисертација разматрати реализацију колаборативних писаних активности у дигиталном окружењу, са посебним освртом на специфичности ове технологије.

Још један важан допринос ове дисертације огледа се у сагледавању самог процеса колаборативног писања. У истраживању ће се такође испитивати интеракција која се одвија између испитаника приликом колаборативног писања. Анализа транскрипта ових интеракција пружиће дубље увиде у саму природу колаборативног рада, односно у сам процес ко-конструкције знања који се одвија за време активности колаборативног писања. Тиме ће

ова дисертација омогућити свеобухватно сагледавање колаборативног писаног изражавања и дати значајне резултате у области методике немачког језика.

2. Усклађеност проблематике са коришћеном литературом (до 200 речи)

Кроз текст пријаве и у списку литературе на крају пријаве, кандидаткиња наводи литературу која је усклађена са проблематиком наведеном у образложењу. Кандидаткиња најпре наводи литературу која дефинише колаборативно писање и разграничава га у односу на друге и сличне форме писања које се могу користити у настави страних језика. Тиме аргументује зашто ће у раду користити термин *колаборативно писање*. Потом пружа преглед релевантних теоријских парадигми из литературе који су значајни за глотодидактичку дисциплину примене рачунара и мобилних телефона у настави и учењу страног језика (C/MALL) (енгл. Computer/Mobile assisted language learning). Помоћу различитих теоријских оквира, као што су когнитивне теорије и социокогнитивна теорија, кандидаткиња указује на значајна становишта у литератури која истичу педагошки значај колаборативног писаног изражавања. Потом наводи претходна истраживања о примени колаборативног писања у настави страних језика и указује на значајне резултате из ових студија. Ови резултати приказују различите аспекте у којима је наступило побољшање у текстовима испитаника након активности колаборативног писања. Са друге стране, поменута истраживања указују и на потешкоће које могу настати током колаборативног рада. Такође, приказани су и радови који илуструју ставове ученика о примени ове форме писања у настави. Тиме кандидаткиња показује да познаје релевантну литературу и да усклађује проблематику истраживања са њом.

3. Циљеви научног истраживања (до 500 речи)

На теоријском плану, циљ овог истраживања је сагледавање теорија значајних за примену активности колаборативног писања у настави страног језика у дигиталном окружењу, попут когнитивних теорија и социокогнитивне теорије. На емпиријском плану, примарни циљ овог истраживања је испитивање ефикасности примене колаборативног писања у дигиталном окружењу у настави немачког језика. Конкретније, испитује се да ли активности колаборативног писања унапређују вештину писања у настави немачког језика код ученика средње школе који уче немачки као други страни језик. С тим у вези, дефинисана је основна хипотеза у овом истраживању. Хипотеза гласи: Испитаници су након примене колаборативног писаног изражавања у настави немачког језика унапредили вештину писаног изражавања. Ради испитивања ефикасности примене колаборативног писања, у истраживању су формулисани посебни циљеви. Ови циљеви односе се на три различита нивоа истраживања:

Први ниво истраживања односи се на анализу текстова ученика. У истраживању се стога спроводи експеримент у којем ће контролна група вежбати писање кроз активности самосталног писања, док ће у експерименталној групи бити примењене активности колаборативног писаног изражавања уз примену алата за колаборативно писање. Стога ће први ниво истраживања подразумевати анализу претеста и посттеста које испитаници раде на почетку и на крају експеримента. Самим тим, први циљ истраживања је испитати да ли постоје статистички значајне разлике у постигнућима испитаника, односно у текстовима испитаника који су писање вежбали самостално и колаборативно. Неопходно је испитати да ли у текстовима ученика из ове две групе постоје значајне разлике у броју и типу грешака, броју употребљених речи, кохерентности и сл.

Други ниво истраживања представља испитивање ставова ученика и наставника немачког језика. Трећи циљ истраживања је испитивање да ли постоје значајне разлике у ставовима ученика према активностима самосталног и колаборативног писања. Конкретније, испитује се да ли постоје разлике у задовољству и мотивацији ученика немачког језика из контролне и експерименталне групе. На основу испитивања ставова испитаника, утврђују се предности и потешкоће приликом примене ових форми писања у настави. Четврти циљ односи се на испитивање ставова наставника немачког језика у основним и средњим школама у Србији. Испитују се ставови наставника о примени колаборативног писаног изражавања у настави немачког језика у дигиталном окружењу. Неопходно је утврдити у којој мери је наставницима колаборативно писање познато, на који начин га примењују у настави и да ли користе неки од алата за колаборативно писање. На тај начин се формира шира слика о заступљености и начинима примене ове форме писања у настави немачког језика у Србији.

Трећи ниво испитивања односи се на испитивање интеракције између испитаника током колаборативних активности. Испитује се на који начин испитаници дискутују о писању на немачком језику, односно на који начин долазе до решења приликом заједничког писања текста. На тај начин ће ово истраживање омогућити дубље увиде у саму природу колаборативног рада, односно у начине на које се ко-конструкција знања између учесника одвија. Стога је пети циљ истраживања анализа транскрипта прикупљених током колаборативних активности који приказују тип интеракције између испитаника.

4. Очекивани резултати, научна заснованост и допринос истраживања (до 200 речи)

Главни резултат који се може очекивати је да ће основна хипотеза бити потврђена, односно да ће се показати да примена колаборативног писања у дигиталном окружењу унапређује вештину писања у настави немачког језика. То се посебно односи на први ниво истраживања, који подразумева анализу текстова ученика. Очекује се да број грешака у текстовима ученика насталих кроз активности колаборативног писања буде статистички значајно мањи од броја грешака у текстовима ученика који су самостално писали. Такође, очекује се да ће ученици имати позитивније ставове према активностима колаборативног писања него према активностима самосталног писања. Тиме ће истраживање указати на предности и мане примене ове форме писања и пружиће значајне резултате у области методике наставе немачког језика. Такође, испитивање ставова наставника немачког језика у основним и средњим школама формираће ширу слику о примени и заступљености ове форме писања у настави у Србији. Очекивани резултат је да наставници ретко примењују колаборативно писање у настави, као и да су недовољно упознати са његовим предностима. Последњи ниво истраживања подразумева испитивање интеракције између ученика током колаборативног писања. Ово испитивање ће пружити додатне информације о самом процесу колаборативног рада и употпунити слику о примени ове форме писања у наставни страног језика. Као такво, предложено истраживање добро је научно засновано.

5. Примењене научне методе (до 300 речи)

Уз прегледни део дисертације, главно истраживање имаће форму експеримента. Експеримент се спроводи у трајању од једне школске године. Узорак у истраживању чине средњошколци из гимназије „Стеван Сремац“ у Нишу. Испитаници ће у истраживању бити разврстани у контролну и експерименталну групу. У контролној групи испитаници ће вежбати писање кроз активности самосталног писања, односно биће примењена традиционална настава. У експерименталној групи испитаници ће вежбати писање кроз активности колаборативног писања уз употребу различитих алата за колаборативно писање (као што су *Google Docs*, *Padlet*, *Etherpad*). Стога ће се настава за ову групу испитаника одвијати у информатичком кабинету. Обе групе испитаника вежбаће писање истих текстова, док ће у експерименталној групи примена алата бити усклађена са врстом текста који се вежба. Испитаници ће на почетку и на крају експеримента радити претест, односно посттест, односно писаће кратке текстове на задату тему. Притом, водиће се рачуна о томе да тежина и врста текстова у претесту и посттесту буду усклађени. У истраживању се спроводи анализа грешака за претест и посттест чиме се испитује да ли су испитаници статистички значајно унапредили вештину писања вежбајући писање кроз активности колаборативног писања. У истраживању се помоћу упитника испитују ставови испитаника из контролне и експерименталне групе, али и наставника немачког језика из основних и средњих школа. Поред тога, анализирају се и транскрипти испитаника из експерименталне групе.

У истраживању се примењују квантитативна и квалитативна метода. Квантитативна метода примењује се у истраживању, будући да се на основу анкета и тестова врши статистичка анализа података, док се квалитативна метода употребљава приликом упоређивања и анализе резултата (Дурбаба, 2011). Од истраживачких техника користи се тестирање, анкетирање, посматрање и анализа текста, као најчешћи вид анализе садржаја (Флорић и Нинковић, 2012). У истраживању се користи метода експеримента са паралелним групама, компаративна метода за упоређивање резултата тестирања и анкетирања, дескриптивна метода за анализу упитника, као и метода статистичке анализе за израчунавање нивоа статистичке разлике.

Предложена тема се
прихвата неизмењена

ДА

НЕ

Коначан наслов теме Колаборативно писање у настави немачког језика

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу анализе приложене документације: образложења нацрта докторске дисертације, биографије кандидаткиње и библиографије њених радова, као и потврде испуњености услова предложене менторке Комисија закључује следеће:

Кандидаткиња је испунила све услове за подношење Захтева за одобравање теме докторске дисертације предвиђене Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета, а својим досадашњим ангажовањем на пољу истраживања и публиковања радова показала је да је компетентна да предложено истраживање спроведе. Предлог истраживања јасно је дефинисан, теоријски добро образложен и методолошки прецизно постављен, те испуњава услов научне заснованости. Предложена докторска дисертација ће детаљно истраживати поље глотодидактике - колаборативно писање у дигиталном окружењу и тиме учинити значајан допринос унапређењу наставе немачког језика у Србији.

Комисија са задовољством предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета и Научно-стручном већу за друштвене и хуманистичке науке Универзитета у Нишу да прихвати предлог теме докторске дисертације под називом *Колаборативно писање у настави немачког језика* кандидаткиње Љиљане Тасић и тиме јој омогуће да започне рад на својој дисертацији.

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ			
Број одлуке НСВ о именовању Комисије		8/18-01-008/24-022	
Датум именовања Комисије		10. 12. 2024. године	
Р. бр.	Име и презиме, звање	Потпис	
1.	Др Марија Станојевић Веселиновић, ванредни професор	председник	
	Немачки језик са методиком наставе	Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
2.	Др Марина Ђукић Мирзајанц, доцент	ментор, члан	
	Немачки језик	Филозофски факултет Универзитета у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
3.	Др Николета Момчиловић, доцент	члан	
	Немачки језик	Филозофски факултет Универзитета у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
4.	Др Добрила Бегенишић, доцент	члан	
	Немачки језик	Филозофски факултет Универзитета у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
5.			
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	

Датум и место:
20.01.2025. године, Ниш и Крагујевац